

شتبک

دربارهی تلهپاسی

Telepathy

ثارام قمره‌داعی

تهنگوچه‌لهمه‌دایه به مهربانیکی زانزاو
نه بی‌له نیوانیانداو ئەگەر راست درچى ، منالله‌کە له هەمان
کاتى هەست پى‌سکردنى دايىكە‌کەدا له تهنگوچه‌لهمه‌دا بۇوه ئەوا
ئەم دىاردەيە پى‌تى دەوتىرى تلهپاسى و زانیارى يەكە واتە
ھەست كردن بە تهنگوچه‌لهمه‌ى منالله‌کە پى‌تى دەوتىرى
بروسكەی تلهپاسى .

تلەپاسى (واتە ئاگا لى‌بۇون له دوورەوە) کاتىك دەلىن
رۇوى داوه ئەگەر كەسىك دۆخىتكى دەررونى و ئەقلى واي هەبى
كە به تەواوى ياخادىدا لە دۆخى دەررونى و ئەقللى

رېبوردوو ، ئىستا يان داھاتووی كەسىكى تر بچى ، ج زىندۇو
ج مردوو ، به مەرجى هېچ پەيوەندى كەدىنىكى ئاساپى له
رېنگەي ئەندامەكاني هەستەوە له نیوان ئەم دووكەسەدا نەبى و
مەسەلەكە له بوارى رېكەوتىشدا نەبى .

ھەزارەها تۆمارى پەيوەندى بەستى تلهپاسى هەبە له نیوان
ئەم دەسانەدا كە پەيوەندى يەكى عاتىق بەھىز له نیوانىاندا هەبە

مېخائىل لومۇنوسوف جارىكىان كە له ئەلماياوه دەگەرپىتهو
بۇ مالەوە له خەويدا دەبىنى بەلمەكەى باوکى له ئوقيانوسى
بەستەلەكدا تىك دەشكى و له دوورگەيەكى چۈلدا
دەگىرسىتەوە . لومۇنوسوف كاتى خۆى به منالى لەگەل باوکىدا
جارىك چۈوبوھ ئەم دوورگەيە . هەركە دەگاتە مالەوە دەيىستى
باوکى لەگەل چەند راوجىيەكى تردا چۈون بۇ راوه ماسى و
ھېشتا نەگەراونەتەوە . لومۇنوسوف نىڭەران دەبى و به دوورو
درېزى وەسقى دوورگەكە بۇ براكەى دەكاو دەنيرى به دوای
سوراخى باوکىدا لە راستىدا راوجىيەكان له هەمان ئەم
دوورگەيە تەرمەكەى باوکى لومۇنوسوف دەدۇزىنەوە .

رەنگە لهناو ئىمەو كەسوکارى ئىمەشدا هەبى خەونى لهو
جۇرەي لومۇنوسوف دېلى كە تىايىدا خەمون بىن ئاگادارى يەك
پەيدا دەكەت لە بارەي حالەت و ژياني كەسىكەوە . ياخود ئەشى
مۇغۇرۇق بە ھۆشىارى بتوانى زانیارى لەبارەي كەسىكى دوورەوە
بە دەست بېنى بىن بەكارھەتنانى ئەندامەكاني هەست بۇ نموونە
ئەگەر دايىكىكە لە پېرىكىدا هەست بىكەت منالله‌كەى له

لهاین راین و هاوپیکانی بهوه له زانکوی دووک کرا .
راین دهسته بهک وهرهقهی زینههی بهکار هینا که پیک
هاتوه له بیست و پینچ وهرهقهو ههر پینچیان جوزه وینه بهکی
له سهه کیشراوه که نهمانهن : چوار گوشه . بازنه ، خاج ،
نهستیه وه هینی شهپولی . واته ریزهی هلهیان پینچ وهرهقهیه
له ههمو وهرهقهکان . بلام راین له ژماره بهک نهزموندا بُوی
دهركوت که سانی واهن نهنجامی چاکتر بددهست دین کچه
قوتایی بهکی تو سالانی خیزانیکی بهخت نهیار که له قوتاچانه
تاقیکرایوه بیست و سی دانهی له بیست و پینجه که هه لهیناو که

وهک ژنو میرد ، باوان و منال خوشک و برا و تیابدا بهکی له مانه
ههست به ته نگوچه لمههی ئهوى تر ده کا ده لین گوايه چاکترين
په یوهندی ته له پاسی له نیوان منالی دوانهی هاویه کدا روو
ده دات که ده رده داری هه مان نه خوشین و ژانیان چوونیه که . به
هه ر حال له لیکولینه وهی زانستیدا ناتوانین پشت بهم
چیروکانهی رابوردوو بیهستین .

یهکیک له دژوارترینی ئهوا تاقیکردنوانهی بو
هه لسنه نگاندنی توانای مرؤف کراون له بواری هلهینانی زانیاری
شار اوهدا ئهوه بورو که له سهره تای سی بهکانی ئهه سهدهیدا

لهم دواييهدا له په يامگاي فسيولوژي لينينگراد تاقيگه يه کي زانايه تاييەن له ژير چاوديرى فاسيليليف دا كراييه و بۇ لىكولينه و هى تله پاسى . له نۆزدهي نيسانى سالى ۱۹۶۶ دا كارل نيكولايف كه ئەكتەر لە نۆقوسىبرىشك تواني بە تله پاسى پەيوەندى بکات لە گەل بورى كامينسكي هاوريتىدا كه زانايه کي فيزيای ژيانه لە مۆسکو واتە ۱۸۶۰ ميل لە يەكمە دوور بۇون . هەردووكيان لە ژير سەرىپەرشى زانياندا بۇون و له تاقيكردنووه يەكدا زانا كان پاكەتىكى پېچاوهيان خۆبەسەرى دايە دەست كامينسكي ، ئەميش دەيکاتە وە دەستى پىدا دىنى تو لى ئى ورد دەپىتە وەك يەموى لە چاوى هاوري كەيدا بىسىن . پاكەتە كە سېرنگىكى كازماي تىدا بۇو كە له حەوت پېچ پېكھاتبوو . له هەمان كاتدا نيكولايف لە نۆقوسىبرىشك ئەم ئىتتىبا عەي لە بارەي پاكەتە و نۇوسى «خە ، كازماي ، بېرقەي دى ، چەماوهىي ، لە كۆپۈل دەچى» . پاش دە دەقىقە كاتى لە دەرنە فيزىتكى دەسک پلاستىكى رەش ورد دەبۇو نيكولايف وى «درېز و بارىكە ، كازماي ، پلاستىكە ، پلاستىكىكى رەشه» . لىكدا نەوهى ئەم دوو نۇونەيە بە رېنگەوت شىتكى ناماقولە و ناچارىن بلىئىن جۇرە پەيوەندى كردىنىكى نائاسابى لە نیوان مېشىكى نيكولايف و كامينسكي دا رۇوي داوه و اى كردووە گورانىتكى لە جۇرە لە مېشىكى كامينسكي دا رۇوي داوه لە كاتى وەرگرتى پاكەت و دەرنە فيزە كەدا ، لە مېشىكى نيكولايف دا رۇو بادا بەشىك لە ئىتتىبا عە دەرىپەرت كە كامينسكي هەستى پى كردووە .

دواي ئەمە تله پاسى لە يەكتى سوقىت بايە خىتكى زۇرى پى دراو كۆمەلىك زانا كۆبۈونە و لە ژير ناوى بەشى بايۆزانىيارى كۆمەلەي زانست و تەكىنلىكى هەممو سوقىتى أ . س . پۇئۇف بۇ تەكزۈلۈزىاي رادىۋىي و پەيوەندى بەستى كارە باي . يەكم كارى بەشە لىكولينه وەي هەمان دوو مەرف بۇو . له مارتى ۱۹۶۷ دا كامينسكى يان لە مۆسکو داناو نيكولايفيان بىد بۇ تاقيگە يەك لە لينينگرادو لەوي خىستانە ئۇورىتكى چۈلە و كە دەنگى تىدا

لە تاقيگەي دووك لەلايەن زانايە كى ناسياو يەوە تاقيكرايەوە هەر هەمموى هەلھىتا ھۆپىرت پېرىسىش جارىكىان كە رايىن داوى لى كەد ئەنجامى باش بە دەست بىتى هەممو وەرەقە كاتى بە راستى هەلھىتا . ئەم دوو ئەنجامە دەگەمن بۇون بەلام ملىونەها تاقيكردنووه بەلگە يەكى ئامارىيان دەدەن بە دەستەوە لە بارەي تواناي تله پاسى مەرفەوە . له راستىدا هەندى لە زانايان له و باوەرەدان ئەم جۇرە تاقيكردنووانە تواناي تله پاسى سەركوت دەكەن چونكە وەرگرتى پەيامى تله پاسى پۇيىسى بە خاوبۇونەوە هىمىن و خۇپەسەرىتى هەيە نەك داوا كردى يەك لە سەر يەك . گاتىر برات دەلى «ئەم هەلھىتىنى وەرقة يە ئۇسلۇويتىكى بى كەلکەو چالاکى تله پاسى سەركوت دەكەت» . لۇتسىيا پاڭلۇقاي سۆقىتىش دەلى ئەم تاقيكردنووانە رايىن كە تىايىدا دەبى لە ماوهىي كى كەمدا ژمارە يەكى زۇر زانىيارى هەلھىزىت گرانتىزىن رېنگە يە بۇ بە دەست هەننافى تله پاسى چونكە ئەگەر خىرا خىرا داوابى زانىيارى بىكەن ئەو گورانانە لە مېشىكدا رۇو دەدەن و پەيوەندى يان بە تله پاسى يەوە هەيە تەلح دەبن و سەرەنجام نامىن .

چارەسازى دەرۇونى رۇوسى كۆنسانتىن پلاتۇنوف توانىويەتى بە بى قىسمۇ تەعېر هەر بە ئەقل خەمو لە خەللىك بخات . ليونىد فاسيليليف لە سى يەكىاندا سەماندى دە توانى خەمو لە خەللىك بخات و خەبەريشيان بکاتە و بى قىسمۇ ئەگەر رېش پەر دەيە كى وا لە نیوان خەۋىنەر و خەمو لى خەراوېشىدابى كە رې بە تىپەر بۇون شەپۇلى رادىۋىي نەدات .

ئەكادىمىي فلايدىر بەختەر يەفو پېوتەر لازارىف لە باوەرەدان لە بارو دۆخى تايىتىدا كە هيشتا زانست پەبى پى نەبردووە ھىزى كارە باي مېشىكى كەسىك دە توانى لە دوورى يەكمە كار لە مېشىكى كەسىكى تر بکات و ئەگەر ئەم مېشىك ئامادەو لەبار بى لەرىنە وەي كى بايە كارە باي تىدا دروست دەبى و بىرۇ خەبائى وەك مېشىكى كەسى يەكمى تىدا دە خولقى .

شەپۆلیک دروست بۇ ئەمەش بۇ به هوى دل تىك ھەلاتنى كامىنسكى لە ھەمان كاتدا ھەمان گۈرۈن لە مىشىكى نىكۇلايىفدا رۇوي داو ئەميش كەوتە ھېلىنج دان. لە فىلادەفياش دەركەوتتۇوه گۈرۈنى چالاکى مىشىكى يەكى لە دوو برای دوانەي ھاوىيەك دەبىتە هوى پۇودانى ھەمان گۈرۈن لە مىشىكى براکەي ترىيدا.

لېكۆلەرەوەكان لە باوهەدان خابوبونوهى جەستەنى و كەم بۇونوهى چالاکى ماسۇولكەو تەركىز نەكىدەن لە سەر شت يان بە كورتى وریاپى يەكى سىت Passive attention واتە وریاپى بەنى تەركىزىكەن ھەلۇمەرجى پۇيىستن بۇ پۇودانى تەلەپاسى . بە پىچەوانەشەوە ھوشيارى و شېزەنى دەبنە هوى سەركوت كەنلى بروسكەي تەلەپاسى . بە مانەيەكى تەنەتىن بلىيەن وەرگرتىن بروسكەي تەلەپاسى لە بوارى ئەقلى ھوشياردا رۇو نادات بەلكۈر كاتى رۇو دەدات ھوشيارى كشاپتەنەوە نەست (لاشعور) زال بۇۋى . بەلگە بۇ سەلاندىن ئەمەش جەنە لە ھەلۇمەرجى ئاساپى پۇودانى تەلەپاسى ئەوەيە دىياردەي تەلەپاسى لە كاتانەدا زىاتر پۇودەدات كە نەست تىايىدا زالە لە وىنەن خەونو خەواندىن و ھەلۇمەرجى دەررۇن شىكارى . فۇيد لە باوهەدابۇو بروسكەي تەلەپاسى لە دانىشتىن دەررۇن شىكارىدا باشتى رۇو دەدات چۈنكە نەست خراوەتە رۇو بۇ لېكۆلەنەوە . سىر ولىام بارىتى فيزىيازان لە يەكى لە تاقىكىرنەوانەدا كە بۇ خەواندىن كچىتكەن دەللى . «پاش خەواندىن لە پشتىمەوە وەستام و چاوم قايم بەستەوە ، ئىنچا تۆزىك خويىم خستە ناو دەم ، كچە كە يەكسەر وى بۇ ئەو خوىيە دەخەيتە دەمەوە ! پاشان شەكرم خستە دەم ، كچە كە وى ئى ئەمە باشتە . كە لىم بىرسى چۈنە وى شىرىنە . دواي ئەو بىبەرۇ زەنځەييل و شىتى تىرم خستە دەم كچەھەشتى بە تامى ھەموويان دەكەرد . كەچى كە دەم خستە دەمى خۆيەوە گۆئى پى نەدەدان .»

ئەم جۆرە پەيوەستى يە هيىشتا نەسەلىنزاوە بەلام ئەگەر

ناڭوئىزىتەنەوە بە سەيان بە چەند ئامىزىكەوە بۇ تۆماركەدنى چالاکى لەش . نىكۇلايىف تۆزىكى پىچۇو تا چووە دۆخى وەرگەتنەوە كە وەك خۆى دەلى بىرىتى يە لە (خابوبونوهى يەكى نەواو بەلام وریا) كە نەواو ئامادە بۇ كاروگراف مىشىكى شەپۆلى ئەلفاي تۆماركەد . بىگومان بە نىكۇلايىقىان نەوبىو كەي كامىنسكى بروسكە تەلەپاسى يەكى دەنېرى ، كەچى تەنیا سى چىكە دواي ئەوەي لە مۇسکۆ بە كامىنسكى و ترا بروسكە كەت بىتىرە شەپۆلەكانى مىشىكى نىكۇلايىف لە لېينىڭراد تىك چووو ئەلفا نەما . بەلى ئەمە يەكەم بەلگەي بەرچاوبۇو لە بارەي گواستنەوە زانىارى يەوە لە مىشىكىكەوە بۇ مىشىكىكى تەر بە درىزىلى چوار سەد مىل .

دوايى دەركەوت چالاکى مىشىكى نېرەر و وەرگر هەردووكىان دەگۈرۈت . دەستە پۇيۇق دەلىن «ئەو چالاکى يە نائاساپى يەكى مىشىك ماوهى ۱-۵ چىكە دواي دەست پى كەنلى ناردەن بروسكە تەلەپاسى يەكە دەست پى دەكاؤ نىكۇلايىف دواي يەك دوو چىكە لە گۈرۈن ئىنچا ئاكادارى بروسكە كە دەنى .» لە سەرەتاوە چالاکى يەكە بەشى پىشەوە ناوهەراسىتى مىشىك دەگەرنەوە بەلام كە نىكۇلايىف بە بروسكە كە دەزانى ئەو بەشەي مىشىك دەھەزى كە پەيوەندى بە سروشتى بروسكە كەوە هەيە بۇ نۇونە ئەگەر بروسكە كە پۇيىستى بە بىنین بى تەنیا پلى پشتەنەوە مىشىك دەھەزى كە لە راستىدا شوپىنى بىننە خۇ ئەگەريش بروسكە كە قىھە دەنگى تىدابى ئەوا پلى لاجانگى دەھەزى كە شوپىنى بىستە .

ئەوەي شايىنى باسە دەركەوتتۇوه لە كاتى پەيوەندى بەستىنى تەلەپاسىدا سەرچەمى شەپۆلەكانى مىشىكى نېرەر و وەرگر وەكى يەكى لىدى . ئەگەر بە هوى رۇونا كى يەكى تېپەكمەرىشەوە شەپۆلى مىشىكى نېرەر بىگۈرۈن مىشىكى وەرگەريش بە ھەمان شىۋە دەگۈرۈ . لە تاقىكىرنەوە يەكدا كامىنسكى دۈورىنىكى رۇو تى كرا كە لە ھەر چاوهەيەوە بە تىرىتەنەكى جىاواز رۇونا ئىلى دەرده چوھە بەم جۆرە لە ھەر لايى مىشىكىدا جۆرە

هلهو سه و ، گیله و قسه کردن و نوسینی ٹوتوماتیکی له حالمق ترانس دا trance (واته حالمق وله حال بان خلهو ت که پیاو له دنیای ده روبه ری داده بپری به لام هوشیاری شه) ده لین رنه نگه ئه مانه برو سکه هی تله پاسی نیزراوبن . دوگلاس دینی زانی کیمیای ئله کترونی ئمه ریکای ده لی ئه گهر زه لامیک بیر له ها پری یه کی نزیکی بکاتمه وه ئوا گورانیک له پستاف خوین و قهواره هی خوینی ثو ها پری یه دا رو و ده دات و اته بیرلی کردن وه ده بیتھه هوی گواستن وه برو سکه یه کی تله پاسی بو میشکی ها پری که هی ، میشکیشی کار له کزئه ندامی سورانی ده کات . هه ندی که س زیاتر شوولیان لی همل کیشاوه و ده لین زور پی ده چی پری کی باش له بیرو خه بالی روزانه مان به تمواوی بان تا راده بیک له رینگه هی تله پاسی یه وه پی بگات و دوای ئوهی له کاتی بربینی دیواری نیوان نهست و ئه قلی هوشیاردا تیکه لا اوی ئوه بیرو خه بالانه ده بن که به ره سه نهی خومان ، ئوه سا ئه وانیش به هی خومان تی ده گهین .

له روانگه هی په ره سه ندی با یولوژیشه وه رنه نگه تله پاسی جینگه هی سه رنج بی . تله پاسی ئه گهر هه بوبی دیاره ده ریکی گرنگی بینیو له په یوه ندی به ستنی نیوان تا که کاتی هه مان جو ز گیانه وه ردا و گیانه وه ر توانیو یه تی به هویه وه هاواری فریا که وتن به ها پری کاتی بگه یه نی . ثالیسته هاردي پروفیسوری گیانه وه رزانی له با وره دایه تله پاسی ته او که ریکی باشه بو تیوری دارو بین و ده لی ئه گهر په یوه ندی یه کی له جو زه له نیوان ئه ندامه کاتی هه مان ره گهز گیانه وه ردا هه بی ئوا رنه نگه بتوانی بیتھه هوی هیشتنه وه و زال گردنی ئوه جیانه هی که به باش ترین شیوه له گه ل به لسوکه ونی گونجاوی گیانغوه ره که دا ده گونجین . چا پری ده کری تله پاسی له گه ل گه شه کردن درهختی په ره سه ندندنا به ره و مروف کم برویتنه وه چونکه مروف به هوی به دهست هیتانی زمان و ئه قلی هوشیاری و جو زه ها وه سله هی ده سکرده وه په یوه ندی یه کی باش بکات بهوانه وه که ده یوه بویه ئوه وه سله سه ره تایی بانه وله تله پاسی به ره و پوکانه وه

راست بی جگه له وهی به لگه یه کی تره بو تله پاسی سه رکه و تینکیشه بو تیوری یه که هی کارل گوستاف یونگ ل ایشکیه هه مو خه لک .

له و تاره بیدا که دوای مردنی به ناوی (ده رون شیکاری و تله پاسی یوه) بلاو کراوه ته وه فروید ده لی « ئه گهر بہانو ژیانم سه ره نوی دهستی پی بکردایه ته وه خوم ته رخان ده کرد بو لیکولینه وهی گیانی نه ک ده رون شیکاری » .

له و ده چی نهست برده وام په یامی تله پاسی وه بگری به بی ئاگای ئه قلی هوشیار به لام ته نیا جار جار ئه م پایامه دیواری نیوان نهست و ئه قلی هوشیاری ده بپری و پیاو هستی پی ده کات . لبه ره ئوه ده بی برو سکه هی تله پاسی له کاتی خهون و خهواندن و هه لویستی ده رون شیکاری و کاتی حال و خله وه دا زیاتر وه بگریت . رنه نگه هر واش بی ، نیکولا ییف که ده یوه برو سکه یه کی تله پاسی وه بگری له شی خاو ده کاتمه وه ئه قلی به هیچ شتیکه وه خه ریک نا کات بان وله بلین ده چیتھه زیری . خهونه که هی لومونتو سو ف و زور خهونی تریش که سانی تر دیوانه لباره هی ناره حه قی که سانی خوش ویستیانه وه رنه نگه به لگه هی رودانی تله پاسی بن له کاتی خهوندا .

له راستیدا هه ندی لیکوله ره وه هه ولیان داوه برو سکه هی تله پاسی بو کمساف نوستو بین . له یه کی له تا قی کردن وانه دا کاتی کاروگراف میشکی نوستو وه که ده ری خست کابرا خهون ده بینی لیکوله ره وه که که وته ور دیونه وه له وینی Sacrament of the last supper بهو نیازه هی واله نوستو وه که بکات خهونی پیوه بینی و اته برو سکه یه کی تله پاسی له باره هی ئه م وینی یوه بو بینی . دوای که نوستو وه که له خه و هه ستاند ده رکه وت خهونی به کومه لیک خه لک و به له منکی ماسی گرتن و پرداخنی شراب و نان خواردن وه دیوه .

هر له روانگه یوه هه ندی که س زیان وايه زور خهون و

چووه .

تهنوجکه وردی وک نیوتربینو شتی تر ببهستی که هیشتا نه دوزراوه ته وو تا کاتی دوزینه وهی لیکدانه وهی کی زانستیش نابی خومان بدین به دهست غهیب و لیکدانه وهی نازانستی وهی چونکه هرچونیک بی بوجوونیکی زانستی یانه باجیگهی گومانیش فی زیاتر جیگهی باوهرو پشت پی بهسته وک له وهی مهسله که بدھیت به دهست شتیکی له خوی نه زانراو تره وو . وک دهشزانین زوریهی ئه و دیاردانهی هیستا قوتابی سه ره تایش لی یان دلیایه سه ره تا وک تله پاسی نه زانراو بعون و چه ندهه لیکدانه وهی زانستی و نازانستیان ثار استه کراوه تا سه ره نجاه بعون به راستی زانستی سه لمیزراو .

هیستا له ئمه ریکاو یه کیتی سوقیت زانیان همول ددهن تووانی گیانه وهی بو گه یاندن و ورگرتی بروسکهی تله پاسی به کار بین بو په یوهستی (اتصال) بهستن له نیوان هیستگهی زه میتی و کهشتی ئاسماپی و ژیر دهربایی دا . سوقیتی یه کان دایکه که رویشکیان له که ناری دهربای داناوه ئله کترودیان چه قاندوته میشکی بو تومارکردن چالاکی کاره بایی میشک . به چکه کانیشیان برو دنه ناو کهشتی یه کی قوولاپی دهربایوه تو نا تاویلک یه کیکیانیان کوشتووه . له همان سانی کوشتنی هر به چکه یه کدا شهپوله کانی میشکی دایکه که گورانیکی کوتوبپی به سه ردا هاتووه .

فهره نگوک

تلپاسی : تااقل الانکار Telepathy	بروسکهی تله پاس Telepathic Message
دوانه هاویلک (ئمو دوانیمیهی لمبک هنکهی بینبر او دروست دهبن Identical Twins	وهرهقی زینر Zener cards
خاور بونموده ارخخاء Relaxation /	خوبی سمرتی علوفی Spontaneity /
کارو گراف میشک تخطیط الدماغ الکتریانی EEG /	پیغوهستی اتصال Communication /
نیتراک اادراس Perception /	نیتراکی دهرهستی Extrasensory Perception /
کارو گراف میشک تخطیط الدماغ الکتریانی EEG /	نیست لاشعور / The Unconscious
نمیست لاشعور جماعی / Collective Unconscious	خومانند تونم Hypnosis /
دھروونشیکار محل نفی Psychoanalyst /	دھروونشیکاری تحیل نفی Psychoanalysis /
تالک الفرد / Individual	پدر مسند تطور Evolution /
نه لکر کرده قطب کهربایی Electrode /	نهنوجکه جسمی Particle /
شبدنگی کارو / موکتابی Electromagnetic Spectrum /	

سەرچاوه کان

1— Lyall Watson , Supernature , London , 1974

2— K. Platonov , Psychology as you may like it , Moscow , 1965.

3— H. Eysenck , Sense and nonsense in Psychology London , 1961.

گەرچى ھەبۇنى تله پاسی وک راستی یه کی بىزراوو لېکۆلراوه چىتىر جىگهی گومان نىه بەلام هیشتا زانیان نەگە يشتوونەتە لیکدانه وهی چۆنیتی کارکردن و گواستنە وهی بروسکهی تله پاسی . نەگەل ئەۋەشدا ناتوانین نکۈولى له وه بىکەین کە تله پاسی دیاردە یه کی مادى يە يانى بىرىتى يە لە شىوپەتى چالاکی مادە ، واتە چالاکی میشک . بەلگەی ئەمەش ئەۋەبە له کاتى روودانى تله پاسیدا میشک گۆرانى تايىھى بە سەردادى كە لە راستىدا هەر دەپ ئەم گورانانەش بن بىنە ھۆى روودانى دیاردە تله پاسی و گواستنە وهی لە میشکىكەو بۇ میشکىكى تر كە ئامادەی ورگرتە .

لۇينىد ۋاسىلىيچى دەرروونزاني لېينىڭرادى ھەولىتى چۈر داوه بۇ دیارى يکردنى سروشى تله پاسی و لە ئەنجامى زور تاقىكىردنە وەدا بۇي دەركەوت بروسکەی تله پاسی لەھەمۇ ھەلۆمەرجىكدا دەگۆزىزىتەوە ، تەنانەت لە زرۇوفانەشدا كە رۇوناکى و دەنگ و تىشكى ئېكىسى و زوربەی شەپولە کانی ترى شەبەنگى كارومۇغاناتىسىش ناكۇزىزىتەوە ، واتە بروسکەی تله پاسی ناكەھوپتە بوارى ھىچ كام لە شەپولە ناسراوه کانەوە . بەھەر حال ئەمە مانای ئەۋە نىه تله پاسی دیاردە یه کى فيزىيابى نىه بەلگۇ دەشى گواستنە وهی بروسکەی تله پاسی پشت بە